

प्रमुख अतिथि प्रतिनिधि सभाका माननीय सदस्य तथा सं.स.फो.ने. का राष्ट्रिय अध्यक्ष श्री उपेन्द्र यादव ज्यू

विशिष्ट अतिथि प्रतिनिधि सभाका माननीय सदस्य श्री चन्द्रकान्त चौधरी ज्यू

विशिष्ट अतिथि प्रदेश सभाका माननीय सदस्य श्री मोहम्मद समिम ज्यू

विशिष्ट अतिथि जि. स. स. सप्तरीका प्रमुख श्री प्रभाकर यादव ज्यू

विशिष्ट अतिथि श्रीमान् प्रमुख जिल्ला अधिकारी भागिरथ पाण्डे ज्यू

अन्य विशिष्ट अतिथिगणहरु र अतिथिहरु

उपाध्यक्षज्यू, वडाध्यक्षज्यूहरु, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, विभिन्न राजनीतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिज्यूहरु, विद्यालयका प्रधानाध्यापकज्यूहरु, सुरक्षा प्रमुखज्यू, राष्ट्रसेवक कर्मचारी मित्रहरु, पत्रकार साथीहरु, उद्योग व्यापार व्यवसायीहरु, महिला तथा सज्जनवृन्द ।

ऐतिहासिक संविधानसभाद्वारा निर्माण गरिएको संविधान जारी भएपश्चात मुलुक संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमा रुपान्तरण भएको छ । राज्यको पुनःसंरचनाको क्रममा स्थानीय तहको निर्माण भएपछि सप्तरी जिल्लाको रुपनी गाउँपालिकाको पहिलो गाउँसभाको अधिवेशनमा चालु आ.व. २०७४/०७५ बजेट, नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरेको छु । यस कार्यक्रममा हाम्रो निम्तोलाई स्वीकार गरेर पाल्नुहुने प्रमुख अतिथि, विशिष्ट अतिथिहरु, अतिथि लगायत उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरुलाई रुपनी गाउँपालिकाको तर्फबाट र मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक स्वागत तथा अभिवादन गर्दछु । सर्वप्रथम लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, संघीयता, धर्म निरपेक्षता, समावेशिता र सामाजिक न्याय प्राप्तिका लागि जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने आदरणीय सहिदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु । यस पुनित अवसरमा यस गाउँपालिकाको समृद्धि र विकासको मार्गमा लागि रहने अठोटका साथ बजेट नीति तर्जुमा गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउनु हुने उपाध्यक्षज्यू, वडाध्यक्षज्यूहरु, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू लगायत सम्पूर्ण साथीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

स्थानीय तहको पुनःसंरचना पश्चात हामी नयाँ संरचनामा नयाँ ढंगको अभ्यासमा छौं । यस्तो संरचना अन्तर्गत रुपनी गाउँपालिकाको चालु आ.व. २०७४/०७५ को बजेट नीति प्रस्तुत गरि रहँदा मैले सम्मन्त्र र समृद्ध रुपनी गाउँपालिकाको तस्वीर सामुन्नेमा राख्दै नेपालको संविधान २०७२ मा उल्लेख गरिएको मौलिक हकहरु, राज्यका निर्देशक सिद्धान्तहरु, स्थानीय सामाजिक कार्यकर्ताहरु, शिक्षक तथा बुद्धिजीवीहरुबाट प्राप्त अमूल्य सुझावहरुलाई सकभर मध्यनजर गर्ने प्रयास गरेको छु । साथै म आफैं विगतमा सबै वडाहरु घुम्दा डुल्दा भोगेका देखेका र वडा समितिबाट प्राप्त राय सल्लाहहरु र वडा समितिबाट प्राप्त आयोजनाहरुलाई आधार बनाएको छु । हामीलाई प्राप्त सीमित श्रोतबाट एकैपटक सबै आवश्यकताहरु संबोधन गर्न सकिदैन । सबै क्षेत्रमा एकैपटक धेरै आयोजनाहरु संचालन गर्दा प्राय सबै अधुरो रहने, यसबाट लगानीको प्रतिफल समयमा प्राप्त गर्न नसकिने भएकोले विगतमा संचालन गरिएका तर अधुरो रहेका आयोजनाहरुलाई प्राथमिकता दिने साथै प्राप्त श्रोतहरुको अधिकतम परिचालन गर्दै त्यसबाट तत्काल सेवा प्राप्त गर्न सक्ने अवस्था सृजना गर्न मुख्य मुख्य आवश्यकताहरु पहिचान गरी ठूला ठूला आयोजनाहरु र पूरा गर्न सक्ने

खालका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइएको छ । बजेट नीति बनाउँदा महिला, बालबालिका, आदिवासी जनजाति, उत्पीडित, विपन्न वर्ग, दलित तथा पिछडिएको समुदायलाई गाउँपालिका तथा वडाहरूको कार्यक्रमबाट संबोधन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । यस पटकको कार्यक्रममा समावेश गर्न नसकिएका आवश्यक आयोजनाहरूलाई आगामी कार्यक्रममा समावेश गरिने साथै विभिन्न निकायहरूसँग समन्वय गरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाएको छ ।

उपस्थित महानुभावहरू ।

हाम्रो विकास निर्माणको कार्यमा बजेट कार्यान्वयनमा ढिलाई प्रमुख समस्याको रूपमा रहेको विगतको अनुभव छ । आयोजनाहरू संचालन गर्दा नतिजा भन्दा कागजी प्रकृत्यामा बढी समय जाने र आर्थिक वर्षको अन्त्यमा असारे विकास गर्नुपर्ने भएकोले आयोजनाहरू गुणस्तरीय नहुने, समयमा पेशकी फछ्यौट नहुने अनि संचालित आयोजनाहरूबाट लामो समयसम्म आयोजनाहरू सेवा प्राप्त गर्न नसकिने अवस्थाहरू देखिएकोले आगामी दिनहरूमा शुन्य पेशकीमा काम गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ । स्थानीय स्तरमा संचालन गरिने आयोजनाहरूमा न्यूनतम रूपमा जनश्रमदानको प्रावधान राखिने प्रचलन भए पनि जनश्रमदान कागजमा मात्र उल्लेख हुने गरेकोमा आगामी दिनहरूमा उपभोक्ता समितिबाट संचालन गरिने आयोजनाहरूको हकमा आयोजना संचालन गरिनु पूर्व उपभोक्ता समितिलाई आयोजना कार्यान्वयन सम्बन्धी अनुशिक्षण तालिम दिने व्यवस्था मिलाएको छ ।

अब म आर्थिक वर्ष २०७४/०७५ का लागि रुपनी गाउँ कार्यपालिकाका 'समृद्धिको मार्गचित्र' समेटी तयार गरिएको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

१. आर्थिक विकास क्षेत्र

१.१ कृषि तथा पशु विकास क्षेत्र

- गाउँको मुख्य खाद्यान्न वालीहरू धान, गहुँ, मकै, तोरी, चना, आलस आदि तथा फलफूल आँप, कटहर, लिची, उखु जस्ता बीज वृद्धि कार्यक्रम प्रभावकारी ढंगबाट संचालन गरी गुणस्तरीय बीउ उत्पादनमा गाउँलाई आत्मनिर्भर बनाउने तथा नगदे बाली विशेष गरी उखु, तरकारी, कागति, गोलभेंडालाई प्रोत्साहन गर्दै गरिबी निवारणमा सहयोग पुर्याउने नीति लिइनेछ । यसका लागि नेपाल सरकार कृषि विकास मन्त्रालय अन्तर्गत संचालन गरिने प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना लगायत अन्य आयोजनाहरूसँगको समन्वय गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँका खाली जग्गामा पोखरी खन्न र माछापालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । पशु उपचार गर्न कठिनाई भएकोले औषधिको व्यवस्था र ट्रेबिज निर्माणको साथै पशुको नश्रु सुधारको लागि उन्नत बीउ बोका र राँगो साँढेको व्यवस्था गरिनेछ ।

- ‘कृषिप्रधान देश नाम र मामका लागि मात्र होइन, काम र दामका लागि’ भन्ने नाराका साथ व्यापक एवं सघन कृषि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ । यसका लागि गाउँपालिका भित्र घुम्ती कृषक पाठशाला स्थापना गरी पहिलो चरणमा अगुवा कृषकहरू उत्पादन गरिनेछ भने कृषि बीमा, पशु बीमा, बाली बीमा लगायतका कार्यक्रमलाई क्रमशः लागू गरिँदै जानेछ । साथै कृषि पकेट, ब्लक, जोन र सुपरजोनको अवधारणालाई व्यवहारिक रूपमै कार्यान्वयन गर्नका लागि आवश्यक सम्भाव्यता अध्ययन सुरु गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय कृषि मेलाको आयोजना गरिनेछ । यस गाउँपालिका भित्र उत्पादित कृषिजन्य वस्तुहरूको बजार सुनिश्चितताको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ । एक घर एक करेसाबारीको कार्यक्रमका लागि दातृ निकाय तथा गैर सरकारी संस्थाहरू मार्फत साझेदारी कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- वर्षमा प्रत्येक वडाका १/१ जना उत्कृष्ट कृषक र १/१ जना उत्कृष्ट उद्यमी छनौट गरी पुरस्कार प्रदान गरेर कृषक तथा उद्यमीहरूलाई उत्प्रेरित गर्ने नीति क्रमशः कार्यान्वयन गरिँदै जानेछ । सम्भव भएसम्म वर्षमा प्रत्येक वडाका १/१ जना कृषक र १/१ जना उद्यमीलाई निश्चित मापदण्ड तोकी कम्तीमा एक लाख रुपैयाँको दरले **उपलब्धि र योगदानमा आधारित सशर्त अनुदान** दिने नीति कार्यान्वयन गर्न पहल गरिनेछ ।

२. उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्र

- स्वरोजगार र आयआर्जनको अवसर सिर्जना गर्न स्थानीय श्रोत साधनमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योग प्रवर्द्धन गर्ने र सम्बन्धित निकाय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- रोजगारी प्रवर्द्धनका लागि युवायुवतीहरूलाई मोबाइल मर्मत, इलेक्ट्रोनिक्स तथा इलेक्ट्रिक्स, ब्युटी पार्लर, कुक, होटल म्यानेजमेन्ट, सिकर्मी, डकर्मी, उद्घोषण जस्ता सीपमूलक तालिमका अलावा टोल/बस्ती स्तरबाट माग भई आएका र गाउँपालिकाले यसपछाडि पहिचान गर्न सक्ने तालिमहरू समेतको व्यवस्था क्रमशः गरिनेछ । यसका साथै आँप, कटहर, लिची, उखु लगायतका फलफूलको जुस बनाउने, चप्पल बनाउने, थुक्पा तथा साबुन निर्माण एवं उत्पादन गर्ने कार्यसँग सम्बन्धित तालिम, आवश्यक मेसिन तथा उपकरण खरिद एवं घरेलु तथा लघु उद्योग निर्माण गरी जनताहरूलाई उद्यमशील बनाउने दिशामा विशेष पहल गरिनेछ । यसका लागि सम्भाव्य जनशक्ति तथा स्थानको पहिचान गरिनेछ ।

३. पर्यटन क्षेत्र

- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका शनि मन्दिर, रुपनी मन्दिर, कटैया दिनाभद्री मन्दिरलाई धार्मिक तथा सांस्कृतिक पर्यटकीय रूपमा विकास गरिनेछ । मन्दिर, मस्जिद, गुम्बा, चर्च जस्ता धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण एवं सम्बर्द्धन तथा स्थानीय जातजातिको भेषभूषा र संस्कृतिको संरक्षण गर्न आवश्यक नीतिहरू बनाइनेछ र हाल कायम विविध धर्म तथा जातजातिबीचको उच्चकोटीको एकता एवं सामाजिक सद्भावलाई निरन्तरता दिने एवं प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिई अझ प्रगाढ बनाइनेछ ।

- बाल उद्यान पार्क, मनोरञ्जन पार्क स्थापना तथा हरियाली क्षेत्रको विकास लगायतका पूर्वाधार निर्माण गरी हरित र वातावरणमैत्री पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक पर्यटकीय स्थलहरूको स्तरोन्नति गरिंदै लगिनेछ ।

४. सहकारी क्षेत्र

- नागरिकहरूमा बचत गर्ने बानीको विकासका लागि सहकारी, बैंकिङ तथा इ-बैंकिङ सम्बन्धी नीति तर्जुमा गरी शीघ्र कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- सहकारी शिक्षा, तालिम र सूचनालाई व्यापक र प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको सम्बन्धित निकाय तथा सहकारी संघ-संस्थाहरूलाई प्रभावकारी ढंगले परिचालन गरिनेछ । सदस्यहरूको चेतना अभिवृद्धि गर्न र व्यवस्थापन क्षमता बढाउन सहकारी अनुशिक्षण र तालिमलाई अनिवार्य गरिंदै लगिनेछ ।

२. सामाजिक विकास क्षेत्र

१. शिक्षा क्षेत्र

- "गुणस्तरीय शिक्षा, रुपनीको आवश्यकता" भन्ने नाराका साथ रुपनी गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रको विकासलाई प्रमुख प्राथमिकता दिई शिक्षासम्बद्ध अल्पकालीन, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन योजना निर्माण गरी लागू गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक परे शिक्षासम्बद्ध विज्ञहरूलाई समेत करारमा लिई कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि विज्ञान र प्रविधिको क्षेत्रबाट प्राप्त हुन सक्ने लाभ, अवसर र सम्भावनालाई खोजी गरी यस क्षेत्रको मात्रात्मक एवं गुणात्मक विकास गर्न एकीकृत नीति लिइनेछ ।
- शिक्षकहरूलाई हेरेर सिकने अवसर प्रदान गर्नको लागि **शिक्षक भ्रमण**, अन्तर्क्रिया तथा छलफल लगायतका क्रियाकलापलाई यसै आर्थिक वर्षदेखि सञ्चालन गरिनेछ साथै **विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक/शैक्षणिक भ्रमण**मा लैजाने कार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ । प्रथम चरणमा कक्षाका प्रथम, द्वितीय र तृतीय विद्यार्थीलाई शैक्षिक भ्रमणमा प्राथमिकता दिई उत्प्रेरणा र प्रोत्साहन प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरूको तथ्यांक संकलन गरी उनीहरूलाई विद्यालय प्रवेश गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट अनुमति प्राप्त गरेका तर आवश्यक दरबन्दीको व्यवस्था नभएका प्रस्तावित विद्यालयहरूमा गाउँपालिकाबाट आवश्यक संख्या किटान तथा निर्धारण गरी न्यूनतम आधारभूत तहको तलबमान बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउने नीति बनाइनेछ । गाउँपालिकाका विद्यालयहरूमा शिक्षकहरूको मिलान तथा समायोजनको नीति लिइने छ ।
- कार्यस्थलको भौतिक वातावरण सुधारी परोक्ष रूपमा विद्यालयको शैक्षणिक उपलब्धिलाई बढावा दिन विद्यालयहरूको अफिस व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई अभियानकै रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । त्यसैगरी कक्षाकोठा

तथा वालविकास केन्द्रको आधुनिक व्यवस्थापनलाई पनि गाउँपालिकाको पहिलो प्राथमिकतामा पारिनेछ । चौमासिक रुपमा विद्यालयले सम्पादन गरेको कार्य सार्वजनिकीकरण गराइने नीति लिइने छ । प्रत्येक विद्यालयहरूमा आउँदो शैक्षिक सत्रबाट अनिवार्य रुपमा अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालनका लागि योजनासहित फोकल शिक्षक तोकिएको व्यवस्था गरिनेछ । कक्षा क्याप्टेन तथा मनिटरहरूलाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयको स्टाफ मिटिङमा सहभागी गराई विद्यार्थी तथा बालबालिकाको आवाजको सुनुवाई हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका विद्यालयहरूको तुलनात्मक अवस्था समेत पत्ता लगाई भावी रणनीति तय गर्न गाउँपालिका स्तरीय परीक्षा समिति तथा बोर्ड गठन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाई गाउँपालिका भरि एउटै स्ट्याण्डर्डको परीक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
- प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्ने दीर्घकालीन लक्ष्यको एक साधनको रुपमा शतप्रतिशत विद्यार्थी पास गराउन सफल अंग्रेजी, गणित तथा विज्ञान विषयका शिक्षकहरूलाई अर्को शैक्षिक सत्रमा निश्चित प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ । साथै उक्त विषयहरूलाई अंग्रेजी भाषामा अध्यापन गर्नका लागि आवश्यक अध्ययन गरी क्रमशः कार्यान्वयनमा लगिनेछ । साथै भाषा तथा संस्कृतिको संवर्द्धन र सिकाइमा Mother Tongue को महत्वलाई मध्यनजर गर्दै मातृभाषाको पढाइलाई पनि प्रोत्साहन गरिने छ ।
- चकको धूलोबाट विद्यार्थी तथा शिक्षकको स्वास्थ्यमा पुगिरहेको असरलाई हटाउन सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा Marker Board/White Board को व्यवस्था गरिनेछ र ५ वर्षभित्रमा सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा Smart Board को व्यवस्था गरिनेछ ।
- शिक्षकहरूको सामाजिक सुरक्षा र आकस्मिक एवं जटिल प्रकारका रोगहरूद्वारा सिर्जित स्वास्थ्य समस्या समाधानको लागि सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले शिक्षकहरूको सल्लाह र परामर्शमा प्रत्येक शिक्षकको वर्षमा एक दिनको तलब कट्टाएर संकलन हुने रकममा सोही बराबरको रकम गाउँपालिकाबाट थप गरी 'शिक्षक विपद तथा स्वास्थ्योपचार कोष' खडा गरिनेछ र सो को पूर्वतयारी यसै आर्थिक वर्षभित्र सम्पन्न गरिनेछ ।
- स्थानीय स्तरमै दक्ष प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्नका लागि गाउँपालिकामा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षालयहरूको स्थापनामा विशेष जोड दिइनेछ । साथै गाउँपालिकामा एउटा सुविधासम्पन्न क्याम्पस स्थापनाको लागि विशेष पहल सुरु गरिनेछ ।
- रुपनी गाउँपालिकामा कार्यरत शिक्षकहरूका सरकारी विद्यालयमा अध्ययन गरेका छोरछोरीले स्वास्थ्य, इन्जिनियरिङ, विज्ञान प्रविधि, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि जस्ता प्राविधिक विषयमा उच्च माध्यमिक तह वा सो भन्दा माथिल्लो तहमा ८०% वा सो भन्दा बढी Free ship वा Scholarship प्राप्त गर्न सफल भएमा बाँकी शुल्कको व्यवस्था गाउँपालिकाबाट हुने गरी 'शिक्षक-सन्तति छात्रवृत्ति कोष' खडा गर्ने नीति बनाई क्रमशः कार्यान्वयन गरिँदै जानेछ । साथै अन्य सर्वसाधारणको हकमा 'प्राविधिक छात्रवृत्ति कोष' मार्फत् ४०% सम्म रकम गाउँपालिकाले व्यहोर्न सक्ने गरी नीति लिइनेछ ।
- विद्यालयहरूमा पर्याप्त शिक्षण सामग्री, विज्ञान प्रयोगशाला, कम्पाउण्ड वाल, होमवर्क डायरी, शिक्षक डायरी, खेलमैदान जस्ता सामग्री तथा पूर्वाधारहरूको प्राथमिकताका साथ आवश्यक प्रबन्ध गरिँदै जानेछ । विद्यालयहरूमा ई-हाजिरी

प्रणाली लागू, सी.सी. क्यामेरा जडान तथा बालविकास केन्द्रका शिक्षकहरूलाई मन्देश्वरी तालिम प्रदान गर्नको लागि आवश्यक सम्भाव्यता अध्ययन यसै आर्थिक वर्ष भित्रमा गरिनेछ र क्रमशः कार्यान्वयन गरिंदै जानेछ । विद्यालयहरूमा कक्षा १ बाटै अंग्रेजी माध्यमबाट अध्यापन गराउनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

- गाउँपालिकाका सामुदायिक विद्यालयहरूबाट एसईई परीक्षामा सर्वोत्कृष्ट हुने विद्यार्थीलाई पुरस्कृत गरिनेछ । उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने विद्यालय तथा शिक्षकलाई पुरस्कृत र सम्मान गरिनेछ । कम्तीमा वर्षको १ पटक गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप प्रतियोगिता संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

२. स्वास्थ्य क्षेत्र

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सानो उमेरका बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अशक्त एवं ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई लक्षित गरी 'घर नै अस्पताल : घरमै डाक्टर' भन्ने नाराका साथ प्रत्येक टोलमा समय-समयमा घुम्ती स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गर्भवती तथा सुनौलो हजार दिनको मापदण्ड भित्र पर्ने आमाहरूको तथ्याङ्क समय-समयमा संकलन गरी आवश्यक न्यूनतम पोषण भत्ता प्रदान गर्ने नीति लिइनुका साथै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आमा तथा बच्चाको नियमित स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था मिलाइनेछ । नेपाल सरकारद्वारा स्वीकृत बहुक्षेत्रीय पोषण योजना तथा पोषण प्याकेजका कार्यक्रम संचालन गर्न सरोकारवालाहरू संघ-संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने सम्पूर्ण नागरिकहरूलाई आइपर्ने स्वास्थ्य समस्याको अध्ययन गरी आकस्मिक एवं आधारभूत स्वास्थ्य समस्या आइलागेमा के गर्ने ? के नगर्ने ? के-कस्ता लक्षण देखिएमा कुन रोग लागेको हुनसक्छ ? कुन रोग/विराम लागेमा के गर्नु हुने, के गर्नु नहुने ? के खान हुने, के खानु नहुने ? के-कस्ता घटनामा के-कसरी प्राथमिक उपचार गर्ने ? भन्ने जस्ता आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी अत्यावश्यक जानकारी सहितको पुस्तिका प्रकाशन गरी घरघरमा वितरण गरिनेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने, खानेपानी शुद्धीकरण गरेर मात्र पिउने, सरसफाइमा ध्यान दिने संस्कारको विकास गर्न 'सफा र स्वच्छ खानपान, रुपनीको शान' को नारा अगाडि सारी त्यसलाई मूर्तरूप दिनका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र आयुर्वेदिक उपचार विधिहरूलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ र त्यसका लागि आवश्यक नीति बनाई योग तथा ध्यानलाई जीवनको अभिन्न विषय बनाउने गरी तत्कालीन तथा दीर्घकालीन रणनीति तय गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका नागरिकहरूको आकस्मिक स्वास्थ्य समस्यासँग जुध्नको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ । सो अन्तर्गत गाउँपालिकामा कम्तीमा पनि एउटा एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट बाहिर रहेका महिला बालबालिका विपन्न दलित सीमान्तकृत र पिछडीएका जातजातिहरूलाई लक्षित गरी गाउँका विभिन्न ठाउँहरूमा सम्बन्धित संस्थाहरूको समन्वय र सहयोगमा एकिकृत घुम्ती स्वास्थ्य शिविर संचालन गरी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने नीति लिइनेछ ।

- मानव जीवनमा हुने महामारीको रूपमा फैलिने फैलिनसक्ने सरुवारोग तथा नसर्ने रोगको बारेमा सरोकारवालाहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्दै लगिनेछ ।
- खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने लक्ष्य अनुरूप विभिन्न अभियानमुखी कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै यस गाउँपालिकाले आम समुदायलाई उत्प्रेरित गर्न "चर्पी बनाउ विकास लैजाऊ" भन्ने नारालाई घनिभूत गर्दै लगिनेछ ।
- सरसफाई क्षेत्रमा उत्कृष्ट योगदान पुर्याउने व्यक्तिलाई पुरस्कार र कदर पत्र प्रदान गरिने गरी सरसफाई अभियन्ता पुरस्कार प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिकालाई पूर्ण खोपयुक्त गाउँपालिकाको रूपमा अघि बढाइनेछ । आधारभूत आवश्यकताको रूपमा रहेको स्वास्थ्य सेवालाई अझ विश्वासिलो र भरपर्दो बनाउन गाउँ क्षेत्रमा रहेका स्वास्थ्य चौकीहरूको भौतिक पूर्वाधार सुधार गरि साधन सम्पन्न बनाउदै लगिनेछ ।
- शिशु तथा मातृ मृत्युदरलाई न्यूनीकरण गर्न गाउँका सबै वडाहरूमा प्रसुति केन्द्र **Birthing Centre** निर्माणमा उच्च प्राथमिकता दिइनेछ । नेपालले अनुमोदन गरेको दीगो विकासको लक्ष्यलाई सहयोग पुर्याउन पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका अभियान संचालन गरिनेछ । समुदायमा आधारित स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम यस गाउँका सबै वडाहरूमा पुर्याइने व्यवस्था मिलाइने नीति लिइएको छ ।

३. खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्र

- स्वच्छ तथा सफा खानेपानीमा सबैको पहुँच स्थापित गर्न खानेपानी सम्बन्धी आयोजनाहरू संचालन गरिनेछ । खानेपानी सुरक्षा योजना खानेपानी मर्मत आयोजना तथा स्यालो ट्युबेल निर्माण कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका सबै क्षेत्रमा आवश्यक सिंचाइको प्रबन्ध गरी जमिन बाँझो रहने व्यवस्थाको अन्त्य गरिनेछ ।

४. युवा तथा खेलकुद विकास क्षेत्र

- 'युवाका लागि खेलकुद, राष्ट्रका लागि खेलकुद र स्वास्थ्यका लागि खेलकुद' भन्ने मूल नाराका साथ प्रत्येक वडामा खेलकुद सम्बन्धी पूर्वाधारको विकास गर्दै लगिनेछ र खेलकुद जन्य क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ । युवाहरूमा उद्यमशिलताको विकास गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका स्तरीय खेलमैदान निर्माण गर्ने नीति लिइएको छ । विभिन्न खेलकुद प्रतियोगिता स्थानीय क्लब तथा विद्यालयहरू मार्फत खेलकुद कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइएको छ ।

४. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी

- लामो समयदेखि कुनै न कुनै रूपमा गरीबी, उत्पीडन, उपेक्षा, छुवाछुत र भेदभावको शिकार भई पछाडि र अन्यायमा परेका वर्ग, जाति तथा समुदायको शिर उठाउन अग्रसक्रिय समता (**Proactive Equity**) को नीति लिइनेछ र सबैखाले विकास योजना तथा क्रियाकलापहरूमा यो विषयलाई गम्भीरताका साथ प्राथमिकता दिइनेछ ।

- संविधान तथा आवधिक योजनाले परिकल्पना गरेको समाजवादमा आधारित शासनव्यवस्था तथा समाजवाद उन्मुख अर्थव्यवस्थालाई साकार पार्नका लागि नागरिकको आर्थिक अवस्था सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरी **आयस्रोतको आधारमा परिचयपत्र वितरण** गर्ने नीति लिइनेछ र अति विपन्न परिवारको जीवनयापनमा सहजता कायम गर्नका खातिर प्रत्येक वडामा अत्यावश्यकिय उपभोग्य सामानको **सुपथ मूल्य पसल** सञ्चालन गरिँदै जानेछ ।
- कर्मचारी तथा शिक्षकहरूलाई लिने मात्र नभई दिने भावना विकास गराई परोपकारी समाज निर्माणको अभियान सुरुवात गर्न अनिवार्य रुपमा वर्षमा एक दिनको तलब कट्टाएर **‘राष्ट्रसेवक परोपकार कोष’** मार्फत् परोपकारी कार्यमा खर्च गर्ने नीति यसै आर्थिक वर्ष देखि लिइनेछ ।
- गाउँपालिकामा सामूहिक भावनाको विकास गरी देशप्रेमको भावना तथा राष्ट्रप्रतिको त्यागलाई स्मरण एवं संस्थागत गर्न/गराउनका लागि सहयोग समेत गर्ने उद्देश्यले निर्वाचित जनप्रतिनिधिले नेतृत्व गर्ने गरी **‘महिनामा २९ दिन आफ्ना लागि : १ दिन राष्ट्रका लागि’** भन्ने नाराका साथ सम्पूर्ण गाउँपालिकाबासीहरूलाई परिचालन गर्ने गरी महिनामा एक दिन स्वयंसेवा कार्यक्रम अनिवार्य रुपमा सञ्चालन गरिनेछ । यसमा विशेषगरी प्रत्येक टोलमा रहेका टोल विकास संस्था, युवा क्लब, बाल क्लब तथा आमा समूहहरूलाई प्राथमिकताका साथ अनिवार्य रुपमा परिचालन गरिनेछ ।

३. पूर्वाधार विकास क्षेत्र

१. सडक तथा भवन निर्माण क्षेत्र

- गाउँपालिकाबासीमा **‘राष्ट्रले मलाई के दियो, भन्दा पनि मैले राष्ट्रलाई के दिएँ’** भन्ने भावना जागृत गर्न **‘दिनमा कम्तीमा एक रुपैयाँ राष्ट्रका लागि : समृद्ध रुपनी निर्माणका लागि’** भन्ने नाराका साथ एक जना व्यक्तिले दिनमा कम्तीमा एक रुपैयाँ राष्ट्रका लागि छुट्याउनै पर्ने नीति लिई आगामी आर्थिक वर्षदेखि **‘समृद्ध रुपनी निर्माण अभियान’** सुरुवात गरिनेछ र त्यसका लागि आवश्यक तयारी यसै आर्थिक वर्षभित्रमा पूरा गर्ने गरी कार्य अगाडि बढाइनेछ । यस क्रममा शून्य भ्रष्टाचार कायम हुने गरी एक **‘समृद्ध रुपनी निर्माण कोष’** खडा गरेर सबैले देख्ने र विकासको अनुभूति गर्न सक्ने खालका ठूला तथा प्राथमिकता प्राप्त भौतिक निर्माण/संरचना निर्माण कार्यमा लगानी गरिनेछ । विभिन्न सद्भाव समूह तथा देश विदेशमा रहेका गाउँपालिकाका शुभचिन्तकहरूबाट प्राप्त रकम पनि यसै कोषमा जम्मा गरी खर्च गर्ने नीति लिइनेछ ।
- योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा हुने ढिलासुस्ती, अनियमितता तथा अटेरी प्रवृत्तिलाई रोकी निर्धारित समयमै सम्पूर्ण आयोजना/योजनाहरूको कार्य सम्पन्न गराई पूँजीगत खर्च गर्न सक्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्न जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको **संयुक्त अनुगमन टोली (Joint Monitoring Team)** गठन गरी परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ । साथै वडा एवं टोल/बस्ती स्तरमा **टोल विकास संस्था तथा निगरानी समूह** गठन गरी योजनासँग सम्बन्धित गोप्य एवं महत्वपूर्ण सूचनाहरू नियमित रुपमा संकलन गर्ने भरपर्दो व्यवस्था मिलाई सो समेतको आधारमा योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कदम चालिनेछ ।

- रु. २० लाख वा सो भन्दा माथिको सडक निर्माण तथा मर्मत आयोजना सञ्चालन गर्दा कोटेसन मार्फत् घटाघटमा सञ्चालन गर्ने नीति लिई यसै आर्थिक वर्ष देखि कार्यान्वयनमा लगिनेछ ।
- यसअघि नै ट्रायाक खोलिसकिएका सडकहरूको छेउमा पनि १०/१० मिटरको अन्तरमा वृक्षरोपण गरिनेछ । उक्त रुखहरूको संरक्षणका लागि सडकसँग सिमाना जोडिएका जग्गाधनीलाई जिम्मेवार बनाइनेछ र **रुख तथा सडक हेरालु**को व्यवस्था गरी नियमित अनुगमन समेत गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण कार्यालयहरूमा पेशकी र बेरजु शुन्य बनाउने गरी आवश्यक कार्ययोजना तथा रणनीति बनाई लागू गरिनेछ । यसका लागि योजना सञ्चालन गर्दा शून्य पेशकीको नीति लिइनेछ र सार्वजनिक परिक्षण अनिवार्य गरी सो को आधारमा मात्र योजनाको रकम भुक्तानी दिने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- **भवन तथा घर निर्माण सम्बन्धी नीति**माछे बस्ने घरलाई मन बस्ने घरमा रुपान्तरण गर्न ग्रामीण आवास क्षेत्रको लागि **‘एकतले बहुकोठे घर : चिटिक्क सजिएको घर’** को अवधारणा लागू गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । अब बस्ने यस प्रकारको भूकम्प प्रतिरोधी घरको बाहिरी सजावटको लागि लगाउनु पर्ने विरुवासमेत किटान गरी घरको विस्तृत डिजाइन गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयले उपलब्ध गराउनेछ ।
- निर्मित पूर्वाधार मर्मत संभार गर्नुपर्ने अवस्थामा गाउँपालिकाले खडा गरेको मर्मत संभार कोषबाट प्राथमिकताका आधारमा मर्मत गर्ने नीति लिइने छ । लक्षित वर्गको आयोजना बाहेकको प्रत्येक आयोजनाबाट मर्मत संभार कोषमा २% रकम कट्टा गरिने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको केन्द्र र वडा जोड्ने सडकको चौडाई न्यूनतम ६ मिटरको बनाउने र वडा स्तरीय सडकहरू न्यूनतम ४ मिटरको बनाइने नीति लिइनेछ । पूर्वाधार निर्माण गर्दा महिलामैत्री, बालमैत्री, अपांगमैत्री तथा वातावरणमैत्री पूर्वाधार निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको भवन, स्वास्थ्य चौकी, कबर्ड हल, प्रहरी चौकी, सामुदायिक भवन जस्ता अत्यावश्यकिय भवन संरचनाहरूलाई प्राथमिकता दिने नीति लिइएको छ ।

२. सूचना प्रविधि तथा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी

- गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट हुने प्रवाह हुने सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धि गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउनको लागि अत्यावश्यक शासकीय पूर्वाधारहरूको विकास गर्दै लगिनेछ र हस्तलिखित कागजातलाई पूर्णतया हटाएर क्रमशः कम्प्युटरमा आधारित कार्यप्रणाली तथा डाटाबेसको निर्माण गर्दै रुपनी गाउँपालिकालाई **सप्तरी जिल्लाकै पहिलो विद्युतीय शासनयुक्त गाउँपालिका** बनाउनको लागि आवश्यक गुरुयोजना तयार गरी लागू गरिनेछ ।
- सेवा प्रवाहलाई आधुनिकीकरण गर्दै सेवाग्राहीहरूलाई सेवा लिनका लागि सहजीकरण गर्न आवश्यक संरचना निर्माण गरी सम्बन्धित कार्यक्रम लागू गरिनेछ । यसका लागि सम्पूर्ण कार्यालयहरूमा सहायता कक्ष (Help Desk) को निर्माण, टोकन प्रणाली तथा पालो व्यवस्थापन प्रणाली (Token System/Queue Management System),

Computerized Billing System, Biometric Attendance, Mobile Location Tracking System, Group/Bulk SMS, Online Service, Digital Citizen Charter, Audio Notice Board, मोबाइल एप, प्रतीक्षालय तथा शौचालयको व्यवस्था, अपाङ्गमैत्री तथा बालमैत्री संरचना निर्माण जस्ता कार्यलाई तदारुकताका साथ अगाडि बढाइनेछ । हस्तलिखित दस्तावेजलाई डिजिटल दस्तावेज बनाउने व्यवस्था गरिनेछ ।

- सूचना तथा सञ्चार प्रविधि तर्फ हुलाकमा आधारित सञ्चार प्रणालीलाई पूर्णतः विस्थापन गर्ने उद्देश्यका साथ १ वर्षभित्रमा सम्पूर्ण सरकारी कार्यालयमा इन्टरनेटको व्यवस्था, ३ वर्षभित्रमा सम्पूर्ण सरकारी विद्यालयहरूमा Free Wi-Fi को व्यवस्था र ५ वर्षभित्रमा सम्पूर्ण गाउँपालिकालाई Free Wi-Fi Zone बनाउनको लागि आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम बनाई बजेट विनियोजन गर्दै लगिनेछ । सर्वसाधारण तथा सेवाग्राहीको पहुँच हुने गरी निःशुल्क वाईफाई क्षेत्रको स्थापना गरिनेछ ।
- रचनात्मक, सकारात्मक तथा दीर्घकालीन सोचका साथ उन्नति, प्रगति एवं समृद्धिको मार्गचित्र तय गरी योजनाबद्ध तरिकाले अगाडि बढ्न तथा गाउँपालिकाको आर्थिक भौतिक सामाजिक यथार्थता चित्रण र वास्तविकतालाई औल्याउन गाउँपालिकाको डिजिटल/विद्युतीय/सफ्टवेयरयुक्त पार्श्व चित्र (Digital/Electronic/Software Based village Profile) निर्माण गरी योजना तर्जुमाका लागि आवश्यक सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरू चाहिएको बेला पाउने अवस्था निर्माण गरिनेछ ।
- विद्युतीय स्थानीय शासनको विकास गर्दै लैजाने नीतिलाई निरन्तरता दिई सामान्य जानकारी एवं सूचना प्रवाहमा समेत हुँदै आएको कागजको प्रयोगलाई घटाउदै Electronic प्रविधिको प्रयोग गरी SMS माध्यमबाट त्यस्ता सूचनाहरू प्रवाहित गर्न शुरुवात गरिनेछ । साथै क्रमशः वडाहरूबाट कागजको प्रयोगलाई घटाउदै Electronic प्रविधिको प्रयोग गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने र तालुक निकायमा पठाउने कामलाई तदारुकताका साथ लागू गरिनेछ ।
- कार्यालयले प्रदान गर्ने सेवा सूचना जानकारी गतिविधि प्रगतिहरू वेभसाइटमा राखिनेछ । सेवाग्राही तथा सर्वसाधारणमा महत्वपूर्ण सूचना तथा जानकारी प्रवाह र गुनासो व्यवस्थापनका लागि फेसबुक, ट्वीटर, यु-ट्युब जस्ता सामाजिक सञ्जालको प्रयोगबाट गरिनेछ । गाउँपालिकामा सूचना तथा संचार प्रविधिमाफत पञ्जिकरण तथा सामाजिक सेवाको लगत राखिनेछ ।
- रुपनी गाउँपालिकाका सम्पूर्ण सूचनाहरू प्राप्त गर्न सक्ने गरी एउटा सूचना पार्कको स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ ।

४. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

- बाढी-पहिरो, आगलागी, भू-कम्प, हुरीबतास, असिना, चट्याङ्ग जस्ता प्रकोप एवं तिनीहरूबाट हुने क्षति न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नीति बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ र गाउँपालिकामा एउटा 'विपद् व्यवस्थापन कोष' तत्काल खडा गरिनेछ । विपदमा परेका घर परिवारलाई निश्चित मापदण्डका आधारमा राहत उपलब्ध गराइने नीति लिइनेछ । विपद्को बेला तत्काल उद्धार कार्य सञ्चालनमा सुरक्षाकर्मीलाई मद्दत गर्न एवं आफैं उद्धार कार्यमा खटिन **Rescue Volunteers** तयार गरी राखिनेछ र उनीहरूका लागि आवश्यक तालिम प्रदान गरिनेछ ।

- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध हुन सक्ने वैकल्पिक उर्जाका श्रोतहरूको पहिचान गरी बायो ब्रिकेट होम सोलार सिस्टम सुधारिएको चुल्हो सामुदायिक बायोग्यास प्लान्ट जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै प्राकृतिक श्रोत र साधनको समुचित प्रयोग र व्यवस्थापनमा जोड दिँदै लगिनेछ ।
- वृक्षारोपण लगायतका क्रियाकलापहरूको संख्या तथा बारम्बारता वृद्धि गरिनेछ । जलप्रवाहको उच्च जोखिमयुक्त क्षेत्रमा बाँध तथा तटबन्ध निर्माणको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।

५. संस्थागत विकास क्षेत्र

१. सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जिकरण सम्बन्धी

- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन वडा समितिबाट अनिवार्य रुजु गरिनेछ । लाभग्राहीहरूको नामावली कम्प्युटर सफ्टवेयरमा राखि अध्यावधिक गर्दै लगिनेछ र सोको गाउँपालिकाको वेभसाइट मार्फत् सार्वजनिक गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षाको अवधारणालाई अझ व्यापक बनाई कार्यान्वयन गर्नका लागि अशक्त, असहाय, गम्भीर प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा ८० वर्ष माथिका ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई घरमै बसेर सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यवस्था यसै आर्थिक वर्षदेखि लागू गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता समयमा उपलब्ध गराउने सुनिश्चितता गर्दै उक्त भत्ता वितरण कार्य वडा कार्यालयद्वारा बैंक मार्फत् सोझै लाभग्राहीले पाउने व्यवस्थालाई प्रोत्साहित गर्न थप प्रयास र पहल गरिनेछ ।
- व्यक्तिगत घटना दर्ताको लागि घटना भएको ३५ दिन भित्रमा अनिवार्य रूपमा व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्न प्रोत्साहन गर्न आवश्यक नीति तयार गरि लागू गरिनेछ र गाउँपालिकालाई व्यक्तिगत घटनादर्ता युक्त गाउँपालिका बनाइने छ ।
- गाउँपालिकाको समग्र, दिगो एवं दीर्घकालीन महत्वको रणनीतिक विकासको लागि आवश्यक गाउँपालिका स्तरीय आवधिक योजना तथा गुरुर्योजना निर्माण गर्न आवश्यक अध्ययन तथा परामर्शको कार्य यसै आर्थिक वर्षदेखि सुरुवात गरिनेछ । सो को लागि आवश्यक परेमा विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बद्ध विज्ञहरूको समूह करारमा लिई कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
- कर्मचारी तथा शिक्षकहरूको कार्यक्षमता, कार्यदक्षता, कार्यकुशलता तथा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी उत्कृष्ट कर्मचारी तथा शिक्षकहरूलाई उत्प्रेरणा प्रदान गर्दै समग्र गाउँपालिकाकै उत्पादकत्व तथा Performance अभिवृद्धि गर्न 'Reward and Reform' को नीति लिइनेछ । शिक्षक तथा कर्मचारीको ज्येष्ठतालाई सम्मान गर्दै ज्येष्ठता भन्दा कार्यक्षमता तथा कार्यसम्पादन स्तरलाई आधार मानी मूल्याङ्कन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका बुद्धिजीवी तथा विकास वा सार्वजनिक सेवा प्रवाहसम्बन्धी विषयमा लामो समय कार्य गरी अनुभव हासिल गरेका व्यक्तिहरूलाई समेटी प्रबुद्ध समूह निर्माण गर्ने, गाउँपालिका क्षेत्र भित्र वा बाहिर तथा देश भित्र वा बाहिर रहेका रुपनीगाउँपालिकाका शुभचिन्तकहरूलाई समेटी सद्भाव समूह निर्माण गर्ने, विभिन्न राष्ट्रिय तथा

अन्तर्राष्ट्रिय स्थानीय तह एवं निकायसँग भातृ/भगिनी सम्बन्ध स्थापना गरी सहयोग आदान-प्रदान गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

- उपलब्ध जनशक्तिको क्षमता विकास गर्दै उत्कृष्ट कर्मचारीहरूलाई कार्य सम्पादन मूल्यांकनको आधारमा पुरस्कृत गर्ने प्रणाली लागू गरिनेछ । मौजुदा जनशक्तिलाई दक्ष तथा सक्षम बनाउन तालिम दिने नीतिलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- World Bank, ADB, JICA, USAID, UKAID, DFID, WFP, UNICEF, Save the children, OXFAM लगायत अन्य निकायहरूलाई सहकार्यका लागि अनुरोध गरिनेछ ।

६. वित्तीय व्यवस्थापन तथा सुशासन सम्बन्धी क्षेत्र

१. राजश्व सम्बन्धी नीति

- रुपनी गाउँ कार्यपालिकालाई एक समृद्ध स्थानीय सरकारको रुपमा विकास गर्नका लागि यसको आन्तरिक स्रोत परिचालनका क्षेत्रहरूलाई अति सुक्ष्म रुपमा पहिचान गरी आन्तरिक आम्दानीमा बढोत्तरी गर्नका लागि आवश्यक नीति तय गरिनेछ र कुनैपनि सरकारको स्थायित्वका साथै कुनै पनि राज्यको विकास तथा प्रगतिको मूल स्रोत राजश्व तथा कर नै हुने तथ्यलाई मनन गर्दै आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र पर्ने **करको दायरालाई फराकिलो बनाउँदै करमा कडाइ** गर्ने नीति लिइनेछ ।
- व्यवसायिक सुरक्षा तथा व्यवसायीहरूको सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाई लगानीमैत्री वातावरण निर्माणका लागि व्यवसाय कर बाट उठेको रकमको कम्तीमा १०% रकम व्यवसाय तथा व्यवसायीहरूको सुरक्षा सम्बन्धी कार्यमा खर्च गर्ने नीति लिइनेछ । करदाताहरू मध्येबाट चालु आ.व. भित्र सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदातालाई विशेष कार्यक्रमका साथ सम्मान गर्ने नीति लिइएको छ ।
- मालपोत लगायतको कर शुल्क तोकिएको समयमा नतिर्ने सेवाग्राहीहरूलाई अनिवार्य कर तिर्न लगाई रसिद प्रमाण पेश गरेपछि मात्र गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूको सेवा सुविधाहरू प्रदान गरिनेछ । आर्थिक ऐनको अनुसूची १ र २ बमोजिमका करहरूमा चालु आ.व. भित्रै भुक्तान गरेको खण्डमा कुल कर लाग्ने रकमको १०% छुट दिइनेछ ।
- मदिराजन्य तथा सूतिजन्य पदार्थहरूको पसल बेग्ला बेग्लै राखी बिक्री वितरण गर्नुपर्नेछ । छुट्टा छुट्टै प्रकृतिका व्यवसायका लागि छुट्टा छुट्टै व्यवसाय दर्ता गरि संचालन गर्नुपर्नेछ ।
- आर्थिक रुपले सक्षम स्थानीय तह निर्माण गरिदै लगिनेछ । आगामी ५ वर्षभित्र गाउँपालिकाले आफ्नो चालु तर्फको खर्च धान्ने राजश्व संकलन गर्न सक्ने नीति लिइनेछ ।
- सेवा प्रवाह सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन गर्न सरोकारवालाहरूसँगको छलफल कार्यक्रमहरूलाई बढावा दिइनेछ । पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्नका लागि तालिम अध्ययन अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था गर्ने तथा कार्य सम्पादनमा आधारित सम्मान तथा दण्डको व्यवस्था गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ ।

- गाउँपालिका क्षेत्रमा निजी लगानी आकर्षित गर्न लगानीमैत्री वातावरणको निर्माण गरिनुका साथै लगानीकर्तालाई सबै किसिमको सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाइनेछ । गाउँपालिकाको आफ्नै लगानीमा मात्र निर्माण गर्न नसकिने सम्भाव्य योजनाहरूमा **सार्वजनिक-निजी साझेदारी (Public Private Partnership)** को नीति लिइनेछ ।

२. सुशासन सम्बन्धी नीति

- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैह्र-सरकारी संघसंस्थाहरूको बजेटबाट योजना तथा कार्यक्रममा डुप्लिकेसन हुन नदिन, झारो टार्ने किसिमका कर्मकाण्डी कार्यक्रमलाई दुरुत्साहन गर्न तथा तिनका अनावश्यक, अतिरञ्जित एवं प्रचारमुखी गतिविधिलाई नियन्त्रण गरी आवश्यकतामा आधारित र औचित्यता पुष्टि हुने क्षेत्र एवं कार्यमा खर्च गर्न उपर्युक्त किसिमका संघसंस्थाको बजेट रकम गाउँपालिकाको सञ्चित कोषमा जम्मा गरेर मात्र खर्च गर्न पाइने नीति लिइनेछ र आगामी आर्थिक वर्षदेखि कडाइका साथ यसको कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सेवा प्रवाहको गुणस्तर अभिवृद्धि गरी नागरिकका प्रत्येक सुख, दुःखमा सक्दो सहयोग गर्ने गरी गाउँपालिका संवेदनशील हुनेछ र जनतालाई वास्तविक रूपमै सरकारको उपस्थितिको आभास दिलाउने नीतिलाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- जननिर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीतन्त्रबीचको सुमधुर सम्बन्धलाई आपसी हातेमालो मार्फत् अझ प्रगाढ बनाउँदै सामूहिक प्रयत्नबाट विकासका अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्नका लागि **‘प्रशासन र राजनीति : प्रतिस्पर्धी होइन साथी’** को नीति लिइनेछ ।
- देशमा लामो समयदेखि व्यक्त वा अव्यक्त रूपमा तथा दृश्य वा अदृश्य रूपमा रहेको कार्यकर्ता खुसी पार्ने राजनीतिलाई यस गाउँपालिकाबाट पूर्णतः हटाउँदै जनता तथा भावी पिँढीलाई सुखी तथा खुसी बनाउने राजनीतिको सूत्रपात गर्नका लागि **‘कार्यकर्तामुखी होइन जनतामुखी राजनीति’** को नारा सहित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ । गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण कार्यालयहरूमा पेशकी र बेरजु शुन्य बनाउने गरी आवश्यक कार्ययोजना तथा रणनीति बनाई लागू गरिनेछ । योजना/आयोजना सञ्चालन तथा कार्यालयका अन्य कार्य सञ्चालनमा नियमानुसार पारदर्शिता कायम गरी अपेक्षित लक्ष्य प्राप्त गर्न र विकासको गतिलाई तीव्रता दिनका लागि **‘Zero Corruption : 100% Development’** को नीति लिइनेछ ।
- म्याद गुज्रेका औषधि, खाद्यपदार्थ एवं पेय पदार्थबाट मानव स्वास्थ्यमा हुने हानिलाई रोक्न **नियमित रूपमा बजार अनुगमन**को व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- सार्वजनिक खरिदलाई प्रतिस्पर्धी, पारदर्शी र र गुणस्तरीय बनाउँदै लगिनेछ । आर्थिक प्रशासन तथा खरिद प्रशासनको क्षमता विकास तथा विस्तारको लागि आवश्यक तालिमको प्रबन्ध गरिनेछ । गाउँपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन क्षमता र जवाफदेहिता बढाइनेछ । लेखा प्रणालीलाई चुस्त दुरुस्त बनाउनका लागि सामाजिक परिक्षण सार्वजनिक परिक्षण सार्वजनिक सुनुवाई अनुगमन सुपरिवेक्षण जस्ता कृयाकलाप संचालन गरिनेछ ।

५. लक्षित समूह क्षेत्र

सामाजिक समावेशीताको सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै लक्षित क्षेत्रमा वडा तथा गाउँपालिका स्तरीय लक्षित कार्यक्रम समावेश गर्ने नीति लिइएको छ ।

१. महिला सम्बन्धी नीति

- लैङ्गिक समानता, महिला सशक्तिकरण, लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र महिला सहभागिता वृद्धि गर्ने नीतिलाई विशेष प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- महिलाको सहभागिता सम्बन्धमा विद्यमान प्रावधानहरू गाउँको योजनाहरूको उपभोक्ता समिति गठन हुदाँ पूर्णतः लागू गर्दै आइएकोमा त्यसलाई निरन्तरता दिँदै महिला मात्रको उपभोक्ता समितिको गठन गर्ने, महिला सहकारी वा महिला समूहमार्फत कार्यक्रम संचालन गर्नेतर्फ उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण नीति अनुरूप निर्णय प्रकृया र आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा महिलाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्दै लैङ्गिक विभेदलाई कम गरिनेछ ।
- महिलाहरूलाई आत्मनिर्भर बनाउन रोजगारमूलक, शीपमूलक तथा आयमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा जोड दिइनेछ ।

२. बालबालिका सम्बन्धी नीति

- बालमैत्री स्थानीय शासन अवधारणालाई गाउँका सम्पूर्ण वडाहरूमा क्रमशः लागू गर्दै लगिनेछ ।
- बालबालिकाहरूको अधिकार सुनिश्चित गर्दै बाल विकास केन्द्र, बाल उद्यान आदिको भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सहकार्य गरिनेछ । बालमैत्री पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ र गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिकाको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक एवं व्यक्तित्व विकासका लागि प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- गाउँका सबै वडाहरूमा बाल विवाह मुक्त गाउँको अवधारणालाई लागू गर्दै लगिनेछ ।

३. आदिवासी-जनजाति, दलित, मधेशी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग, तेस्रोलिंगी, अपांग, द्वन्द्व पीडित, एकल महिला, जेष्ठ नागरिक तथा अन्य वर्ग उत्थान कार्यक्रम सम्बन्धी नीति

- आदिवासी-जनजाति, दलित, मधेशी, मुस्लिम, पिछडा वर्ग, तेस्रोलिंगी, अपांग, द्वन्द्व पीडित, एकल महिला, जेष्ठ नागरिक, सीमान्कृत, विपन्न तथा अन्य वर्गको उत्थानका लागि उनीहरूको सवलीकरण गर्ने र परम्परागत सीप दक्षता र विशेषतामा आधारित आयमूलक सीपमूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै तिनको आर्थिक सामाजिक स्तरमा वृद्धि गरिनेछ । सामाजिक समावेशीकरणको अवधारणा अनुसार सचेतीकरण, सीप क्षमता विकासको अवसर प्रदान गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउने कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- अपांग तथा द्वन्द्व पीडितलाई राहत वितरण गर्ने नीति लिइनेछ । जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान गर्ने तथा स्वास्थ्य परीक्षण गरिने नीति लिइनेछ ।

वार्षिक आय-व्ययको विवरण :

आय अनुमान तर्फ :

- ✓ मिति २०७४ साल जेठ १५ गते व्यवस्थापिका संसदमा संघीय सरकारका अर्थमन्त्रीले पेश गरेको बजेटमा आ.व. २०७४/०७५ मा यस गाउँपालिकाका लागि नेपाल सरकारले प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको हिस्सा बापत् रु. १६ करोड ११ लाख ६३ हजार प्राप्त हुनेछ । सोही बजेट वक्तव्यमा घोषणा भए अनुसार रु. ६ करोड ७ लाख ६५ हजार सशर्त अनुदानको रूपमा प्राप्त हुनेछ ।
- ✓ गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले रु. १० लाख आन्तरिक आम्दानी हुने अनुमान गरेको छ ।
- ✓ गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको सञ्चित कोष खाता र वडा कार्यालयहरूको खातामा गत वर्षको जम्मा अ. ल्या. रकम रु. ५१ लाख ४६ हजार २११ रहेको छ ।
- ✓ स्थानीय शासन सामुदायिक विकास कार्यक्रम मार्फत रु. १० लाख ६ हजार र बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमका लागि रु. ११ लाख ७५ हजार सशर्त अनुदानको रूपमा प्राप्त हुनेछ ।
- ✓ यसरी रुपनी गाउँपालिकाको कुल वार्षिक आय रु. २३ करोड ३ लाख ९ हजार २११ हुने अनुमान गरिएको छ ।

व्यय अनुमान तर्फ :

- ✓ यस गाउँपालिकालाई प्राप्त समानीकरण अनुदान मध्ये रु. १३ करोड १५ लाख ५३ हजार पूँजीगत तर्फ र रु. २ करोड ९६ लाख १० हजार चालू तर्फ खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।
- ✓ त्यसैगरी, सशर्त अनुदान बापत् प्राप्त रु. ६ करोड ७ लाख ६५ हजार निर्धारित शीर्षक तथा उपशीर्षकहरूमा खर्च हुनेछ ।
- ✓ गतवर्षको अ.ल्या. बापत्को रकम मध्ये रु. ५१ लाख ४६ हजार २११ पूँजीगत तर्फ खर्च हुनेछ ।
- ✓ आन्तरिक स्रोत तर्फको रु. १० लाख पूँजीगत शीर्षक अन्तर्गत खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।
- ✓ जम्मा पूँजीगत खर्च १३ करोड ७६ लाख ९९ हजार २११ अन्तर्गत आर्थिक विकास तर्फ रु. १ करोड ७९ लाख ८९७, सामाजिक विकास तर्फ रु. २ करोड ७५ लाख ३९ हजार ८४२, पूर्वाधार विकास तर्फ रु. ६ करोड ८८ लाख ४९ हजार ६०६, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ रु. ६८ लाख ८४ हजार ९६१, संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह तर्फ रु. ४२ लाख ३० हजार ९७६, वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन तर्फ रु. २७ लाख ५३ हजार ९८४ र लक्षित कार्यक्रम तर्फ रु. ९६ लाख ३८ हजार ९४५ खर्च हुने अनुमान गरिएको छ ।
- ✓ स्थानीय शासन सामुदायिक विकास कार्यक्रम मार्फत रु. १० लाख ६ हजार र बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रममार्फत प्राप्त रु. ११ लाख ७५ हजार सशर्त अनुदान निर्धारित शीर्षक तथा उपशीर्षकहरूमा खर्च हुनेछ ।

अन्त्यमा, गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट जनसाधारणले अपेक्षा गरेको समयभन्दा केही ढिलो गरी प्रस्तुत भएको तथ्यलाई हामीले गम्भीर रूपले हृदयङ्गम गरेका छौं र स्थानीय तह आफैमा नवीन तथा ऐतिहासिक संरचना

भएको तथ्यलाई दृष्टिगत गरी आवश्यक कानुनी तथा नीतिगत ज्ञानको अभाव एवं अन्योलता जस्ता कारणले गर्दा यो कार्य ढिलो हुन गएको हो भन्ने कुरा बुझिदिनुहुनेछ र जनतालाई पनि यही ढंगले बुझाउनु हुनेछ भन्ने अपेक्षा लिएको छु ।

जाँदाजाँदै, नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयन गर्ने कार्यमा सबै पक्षको साथ, सहयोग र सहभागिताको अपेक्षा राख्दै रुपनी गाउँपालिकाको वार्षिक बजेटको लागि आवश्यक रकम उपलब्ध गराउने नेपाल सरकार, अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुऱ्याउने दातृ राष्ट्र तथा निकायहरु, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बनाउन सहयोग गर्ने गाउँ कार्यपालिकाको सम्पूर्ण परिवार, गाउँ सभा परिवार, विषयगत शाखा तथा समितिहरु, गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु, बुद्धिजीवीहरु, शिक्षकहरु, उद्योग वाणिज्य संघ लगायत सम्पूर्ण शुभचिन्तकहरु एवं जनताप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

धन्यवाद !